

HELDENREIS CURSUSSEN

Het komende jaar wil ik me in de nieuwsbrief gaan richten op mijn project Vrouw en Kunst (werktitel).

Wat zijn de specifieke problemen waar vrouwelijke kunstenaars en schrijvers tegenaan lopen? In hoeverre zijn de mythes en criteria voor kunstenaarschap ook voor mannen nadelig?

Er zijn twee cursussen die je kunnen hepen om met deze thematiek aan de slag te gaan: [The Artist's Way](#) en [Heldinne's Reis I](#).

Al sinds het begin van de coronacrisis kosten mijn cursussen maar €5,00 dus wat let je? Naar binnen reizen is even spannend en belangrijk als naar buiten!

Alle [cursussen](#) zijn te bestellen door €5 over te maken op NL90 INGB 0003 8794 67 tnv H. Kuipers, Groningen onder vermelding van de naam van de cursus

EEN KAMER VOOR JEZELF

Ik wilde maar eens serieus beginnen met [#vrouwenkunst](#), in plaats van zo hapsnap her en der artikelen te lezen. Waar beter te beginnen dan met *A Room of One's Own* (uit 1929) van Virginia Woolf (vertaald als Een Kamer voor Jezelf). Want daar begint het vaak al, ik zie het zoveel om me heen. Paps heeft een eigen computerkamer, de kinderen elk een eigen slaapkamer, en mams? Hoekje keukentafel.

Maar haar boek blijkt daar helemaal niet zo specifiek over te gaan. Wat zij doet is de stand van literatuur en academia bespreken, zoals die toen was. Ze doet het met verve en een vileine pen, heerlijk om te lezen. En echt heel veel is er nog niet verbeterd, alle emancipatie en vrouwenstudies ten spijt. Heeft het feminisme niet juist de mannelijke norm als uitgangspunt genomen? Waardoor supervrouw er alleen maar een enorme taak bij kreeg?

Ik heb daar al vaker over [geschreven](#).

Maar terug naar de schrijverij en de kunst. Wat vrouwen schrijven is niet "universeel." Dat is op zich al een criterium waar je vraagt tekenen bij kunt zetten. Over wiens universum hebben we het dan? En waarom is het überhaupt een criterium? De ervaring leert dat hoe dichtbijhuiziger je schrijft, hoe persoonlijker, hoe meer mensen er iets in herkennen.

Een mooie conclusie die Woolf aan het eind van het boek trekt, is dat kunstenaars mannelijke én vrouwelijke eigenschappen moeten hebben, in evenwicht. Alleen dan kun je integer schrijven en creëren. Authentiek, naar je eigen waarden, zonder in het gevele te willen komen bij welke maatstafhanteerder dan ook, zonder slaafsheid.

Het is een fijn boek om te lezen, maar het geeft ons wat te weinig concrete handvatten om onze situatie als schrijvers / kunstenaars / knutselaars / scheppers te verbeteren. Wat Woolf signaleert – hoe waar ook – is voor een normaal mens net wat te elitair.

Gelukkig kwam ik toen het prachtige [artikel](#) van Ursula K. Le Guin tegen: *The Fisher-woman's Daughter*. Dat staat vol duidelijker taal!

Oorspronkelijk heette het *A Woman Writing*. Wat voor beeld krijg jij bij die zinsnede? Hoe ziet een vrouw die aan het schrijven is eruit? Ik zie mezelf nog in de auto zitten met mijn laptopje, wachtend tot kindeke klaar zou zijn met haar paardrijles. Zelf denkt Le Guin meteen aan Jo March uit *Little Women*, driftig pennend op zolder. Het mooie is, schrijft Le Guin, dat Alcott laat zien dat Jo iets heel belangrijks doet, volkomen serieus is, en dat er niets raars is aan een jonge vrouw die schrijft. En dat in 1868!

Ze denkt ook aan Harriet Beecher Stowe, die zo graag een kamer voor zichzelf had gewild, maar als moeder van zeven kinderen *Uncle Tom's Cabin* aan de keukentafel schreef. Zoals Jane Austen haar boeken schreef in de woonkamer, waar de hele familie omheen roezemoesde.

En het gekke is hoe er dan een omdraaiing plaatsvindt.

Er heerst een notie over De Kunstenaar, dat hij alles moet opofferen voor Zijn Kunst. Dus wat zo'n vrouwtje aan de eettafel presteert kan dan natuurlijk nooit iets wezen. Een Kunstenaar moet een Held zijn, dag en nacht doorwerkend, af en toe iets etend, en tussendoor af en toe slapend. Gek hè, hoe het eten en het bed uit het niets verschijnen. Vrouwen ervaren de mogelijkheid om te kunnen creëren (de tijd, het atelier) als een geschenk, mannen zien het als een recht.

En als ze dan zo nodig kunstenaartje moeten spelen, dan moeten ze maar geen kinderen nemen. Het is of het een of het ander. Wat natuurlijk onzin is. Dat is nog steeds het beeld van de mannelijke kunstenaar. Want zo is de heroïsche mythe: je kan maar voor één ding gaan, een andere manier is niet mogelijk.

Le Guin kreeg zelf drie kinderen, en terwijl ze schreef had ze altijd het gevoel dat hoe zij werkte fout was. Ook hadden vrouwen altijd het idee dat vrouwenonderwerpen fout waren. Over zwangerschap en menstruatie en borstvoeding en overgang hoorde je alleen te schrijven wat mannen wilden horen. Niets over hoe je in een vrouwenlichaam het leven ervaart.

Natuurlijk beseft Le Guin dat ze het getroffen heeft. Naast huishouden en kinderen kon ze schrijven, zonder dat haar man haar die uren en dat werk misgunde.

Want dat is voor veel vrouwen de killer: *the killing grudge, the envy, the jealousy, the spite that so often a man is allowed to hold, trained to hold, against anything a woman does that's not done in his service, for him, to feed his body, his comfort, his kids.*

A woman who tries to work against that grudge finds the blessing turned into a curse; she must rebel and go it alone, or fall silent in despair. Any artist must expect to work amid the total, rational indifference of everybody else to their work, for years, perhaps for life: but no artist can work well against daily, personal, vengeful resistance. And that's exactly what many women artists get from the people they love and live with.

De dodelijke wrok, de afgunst, de boosheid die een man mag voelen ten aanzien van de activiteiten van een vrouw die niet in zijn dienst staan, niet bedoeld voor zijn lijf en comfort, zijn kinderen. [...]

Elke kunstenaar moet haar werk doen bij de onverschilligheid van de rest van de wereld, maar om dagelijks te moeten werken onder wraakzuchtige tegenstand is onmogelijk. Terwijl dat is wat veel vrouwen ervaren van hun 'dierbaren'.

De rest van Le Guins essay gaat over de kwaliteit van vrouwelijke schrijfsels, daar ga ik het een andere keer over hebben.

Maar voor nu is dit genoeg om bij stil te staan: ga eens bij jezelf na hoe jij een Kunstenaar ziet, of een Schrijver. Hoeveel van de mannelijke maatstaven heb je je eigen gemaakt? En kun je ergens in je huis toch een hoekje voor jezelf creëren? Een bureautje onder de trap, een stoel met zijn rug naar de kamer?

Lees ook de blogposts die ik hieraan gewijd heb:

- <https://heldenreis.nl/2010/02/zijn-alleen-mannen-in-staat-om-grootse-literatuur-te-schrijven-trouw-20-febr-2010>
- <https://heldenreis.nl/2012/01/beroeps>
- <https://heldenreis.nl/2013/02/mythes-over-schrijven-3>
- <https://heldenreis.nl/2014/10/kunstenaar>
- <https://heldenreis.nl/2016/07/wakker-worden>
- <https://heldenreis.nl/2019/11/rachel-cusk-anna-enquist-van-der-leeuw-lezing-2019>

Jullie ervaringen en commentaar zijn van harte welkom!

Blijf schrijven en creëren!
Hella Kuipers